

MIDDEN NEDERLAND
voor gelijke behandeling
tegen discriminatie

MENSENRECHTEN EN DE MAATREGELEN TEGEN HET CORONAVIRUS

04/09/2020

Mensenrechten en de maatregelen tegen het coronavirus

Juist in tijden van crisis, zoals nu tijdens de coronaepidemie, vormen mensenrechten het fundament voor een menswaardig bestaan. De gezondheid van velen wordt bedreigd en mensenrechtenverdragen verplichten tot bijzondere inspanningen om mensen te beschermen. Volgens artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, erkennen deelnemende landen dat iedereen het recht heeft op het 'genieten van de hoogst haalbare standaard van lichamelijke en geestelijke gezondheid'. Mensenrechten staan dus aan de basis van de maatregelen die overheden treffen om de coronacrisis aan te pakken.

De vergaande maatregelen van de overheid om besmetting met het coronavirus tegen te gaan en het recht op gezondheid te beschermen, leiden echter ook tot de inperking van andere mensenrechten. Het recht op toegankelijkheid voor mensen met een beperking, het recht op gelijke behandeling, het recht op arbeid, het recht op bewegingsvrijheid, het recht op vergadering en betoging, en zelfs het recht op toegankelijkheid tot medische voorzieningen wordt ingeperkt: door het nastreven van de hoogst haalbare standaard van lichamelijke en geestelijke gezondheid, komen andere aspecten van dit artikel dus in het geding.

Ondanks het feit dat de inperkingen van onze mensenrechten gerechtvaardigd worden door de regel van subsidiariteit: de bedreiging van de volksgezondheid is zodanig ernstig dat tot inbreuk besloten moet worden, blijft het enorm belangrijk om op dit soort afwegingen toe te zien². Juist voor kwetsbare groeperingen wiens mensenrechten normaliter al niet zo vanzelfsprekend gewaarborgd zijn, moeten dergelijke inperkingen worden gemonitord. Volgens het College voor de Rechten van de Mens is het op dit moment nog heel moeilijk om te beoordelen of de inbreuk die de coronamaatregelen maken op allerlei vrijheidsrechten terecht is of niet. Wel kwam het College tot de conclusie dat niet voor alle maatregelen een voldoende specifieke wettelijke basis is, terwijl zowel de Grondwet als het Verdrag voor de Mensenrechten dat wel vereisen. Het College heeft de regering daarom in mei opgeroepen een spoedwet te maken waarin expliciet wordt aangegeven welke mensenrechten worden beperkt, voor hoe lang en waarom juist die maatregelen nodig zijn³. Het wetsvoorstel 'Tijdelijke Wet Maatregelen COVID-19' die begin juni is geïntroduceerd, is hierin volgens het college een belangrijke stap vooruit, maar nog steeds niet zonder mensenrechtelijke risico's.⁴ Veel maatregelen zijn in de afgelopen maanden versoepeld, maar door een mogelijke 'tweede golf' dreigen veel regels weer te

---

¹ <https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/campagnes/mensenrechten-en-corona/mensenrechten-en-corona>

² <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/coronavirus-en-mensenrechten-enkele-vragen-en-antwoorden>

³ <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/wettelijke-basis-voor-vrijheidsbeperkende-coronamaatregelen-moet-steviger>

⁴ <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/tijdelijke-wet-covid-19-een-belangrijke-stap-vooruit-maar-niet-zonder-mensenrechtelijke>

worden aangescherpt. In deze fase is het belangrijk om te reflecteren op de maatregelen tot dusver evenals na te denken over de besluitvorming voor toekomstige maatregelen. Hierbij moet worden nagegaan wat de mate van inbreuk op de mensenrechten was en zal worden. Daarnaast is het belangrijk om nog steeds aandacht te besteden aan kwetsbare groepen en hun vertegenwoordiging en inspraak in de vormgeving van het 'nieuwe normaal'.

Het inperken van bepaalde mensenrechten om deze pandemie te bestrijden, is een fenomeen dat zich in alle lidstaten voordoet. De uitingen ervan zijn echter vooral hoorbaar, voelbaar en zichtbaar op kleinere schaal. Daarom streeft Art.1 MN naar het opstellen van een maandelijkse rapportage aangaande mensenrechtenschendingen ten gevolge van de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus binnen de gemeente Utrecht. Wij richten ons daarbij op de inperking van mensenrechten op vijf gebieden binnen ons werkveld, namelijk op het gebied van: educatie, arbeidsdiscriminatie, LHBTIQ+, inwoners van Utrecht met een migratieachtergrond en mensen met een beperking.

Intersectionaliteit

Het is van belang om te benoemen dat bovenstaande gebieden en de ervaringen die daaruit voortkomen niet wederzijds exclusief zijn. Identificatie met een van deze ervaringen, leidt niet tot uitsluiting van een andere ervaring. De ervaringen zijn intersectioneel: ieder persoon kan zich bevinden op een kruispunt van verschillende ervaringen en identiteiten die elkaar co-construeren tot een unieke werkelijkheid. Zo heeft een rolstoelgebruiker met een 'Aziatisch uiterlijk' op dit moment een totaal andere beleefde werkelijkheid dan een rolstoelgebruiker wiens uiterlijke voorkomen als ontegenzeggelijk 'Nederlands' wordt beschouwd. Een trans^{*5}-persoon die als gevolg van de maatregelen is ontslagen, kan door het maatschappelijk stigma waar zij vaker op stuiten op de arbeidsmarkt een totaal andere beleefde werkelijkheid hebben dan een cis-gender persoon die zijn/haar baan kwijt is. Het is belangrijk te realiseren dat verschillende assen van identiteit en daarmee assen van 'onderdrukking' op verschillende wijzen samen kunnen komen en zo tot unieke ervaringen leiden. Conclusies gebaseerd op de eigen ervaringen als 'de norm', zijn nooit complete conclusies.

---

⁵ Trans* met asterisk wordt gebruikt om alle vormen van genderdiversiteit te omvatten

Het mensenrecht op onderwijs

Met de start van de zomervakantie voor Midden-Nederland konden docenten, leerlingen en ouders weer even op adem komen van alle wijzigingen en onzekerheden rondom het onderwijs in coronatijd. Nu wordt er vooruitgekeken naar het openen van de scholen eind augustus. Ook de universiteiten focussen zich op het nieuwe studiejaar, waarbij er de introductieweken in belangrijk aandachtspunt zijn.

Ondersteuning in de zomer

De PO-Raad berichtte dat ruim 29.000 leerlingen in Nederland extra ondersteuning kregen in de zomer, wat mogelijk is gemaakt door de subsidies die scholen naar eigen inzicht konden aanvragen.⁶

In Utrecht bracht SPO Utrecht de regeling onder de aandacht van de 38 aangesloten scholen en werden de scholen gestimuleerd om ideeën uit te wisselen. De subsidie kan naar eigen inzicht worden ingezet op de scholen, zodat deze aansluiten bij de behoeftes van de leerlingen. Ook worden op wijkniveau zomerscholen georganiseerd, zodat leerlingen extra kunnen oefenen met schoolvakken en tegelijkertijd sociale vaardigheden en culturele kennis kunnen ontwikkelen. In Utrecht hebben ongeveer 600 leerlingen meegedaan aan de zomerschoolprogramma's.⁷ Een mooi resultaat en voorbeeld voor de regio!

“We willen dat kinderen die in Utrecht op school zitten en een achterstand hebben opgelopen door het onderwijs op afstand vanwege corona of door andere oorzaken, de kans krijgen om dat weer in te halen. Het is voor de kinderen en ouders een intensieve periode geweest.”

- Wethouder Onderwijs Anke Klein⁸

Openen van de scholen

In augustus namen de zorgen over het openen van de scholen toe. Gedurende de zomer verslechterde de situatie rondom corona en op 18 augustus werden de voorzorgsmaatregelen weer aangescherpt.⁹

Aangezien onderzoeken aantoonde dat kinderen onder de 12 jaar minder vatbaar zijn voor corona en een minder grote rol spelen in de verspreiding hiervan, zijn de zorgen voor de basisscholen minder hoorbaar.¹⁰ De website www.weeropschool.nl biedt overzichtelijke en

---

⁶ <https://www.poraad.nl/nieuws-en-achtergronden/zo-pakken-zij-het-aan-post-coronasubsidie-voor-extra-ondersteuning-onder>

⁷ <https://www.duic.nl/algemeen/600-utrechtse-leerlingen-nemen-deel-aan-zomerschool/>

⁸ <https://www.duic.nl/algemeen/600-utrechtse-leerlingen-nemen-deel-aan-zomerschool/>

⁹ <https://nos.nl/artikel/2344587-dringend-advies-van-kabinet-maximaal-zes-mensen-thuis-uitnodigen.html>

¹⁰ <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/kinderen>

betrouwbare informatie voor basis- en middelbare scholen over maatregelen, ventilatie en andere aandachtspunten.

Eind augustus stegen de zorgen over de opening van de middelbare scholen in verschillende delen van het land.¹¹ Dit betrof de vraag hoe het te verantwoorden is dat jongeren tot 18 jaar in grote groepen bij elkaar komen op scholen. Uit onderzoek bleek namelijk dat jongeren vanaf 15 jaar net zo vatbaar zijn voor besmetting als volwassenen.¹² Er moet afstand worden gehouden met docenten en docenten moeten onderling ook afstand houden, maar hoe werkbaar is dat? De lerarenavkbond Leraren in Actie geeft aan te worden overspoeld met bezorgde reacties. Een tussenstand van de uitgezette enquête onder 2200 leden gaf het aan dat 80 procent van de leraren het onveilig vindt de scholen weer volledig te openen.¹³ De resultaten van de gemeente Utrecht zijn nog niet bekend, maar verwacht wordt dat deze zorgen ook in Utrecht gedeeld worden.

Diverse scholen in het land hebben zelf extra maatregelen getroffen. Zo hebben sommige scholen een mondkapjesplicht ingevoerd.¹⁴ De effectiviteit van deze maatregelen wordt echter vaak betwist. Voorzitter Paul Rosenmöller van de VO-Raad vertelde in het NPO Radio 1-programma Nieuws en Co dat de wisselende adviezen aan scholen voor problemen zorgen: "Die uitspraken vallen slecht. Het zorgt voor onrust, het zorgt voor verwarring."¹⁵ De VO-Raad heeft het RIVM gevraagd om meer duidelijkheid.¹⁶ Daarnaast gaat het UMC onderzoek doen naar de risico's van verspreiding op middelbare scholen.¹⁷

Het is een zorgelijke ontwikkeling dat het recht op onderwijs en gezondheid vaak tegen elkaar moet worden afgewogen. In lijn hiermee bestaan er veel zorgen over inkomen, baan zekerheid en gelijke kansen en toegankelijkheid voor alle leerlingen in Utrecht. In veel gevallen kunnen scholen zelf uitvoering geven aan de coronamaatregelen, maar er dient voldoende ruimte, middelen en menskracht te zijn om de gevolgen hiervan op te vangen.

Art.1 MN hoopt dat er voldoende ondersteuning en advies wordt geboden om deze dilemma's te navigeren, zeker voor kwetsbare groepen, het speciaal onderwijs en kinderen met een fysieke beperking.

Studenten

De Universiteit Utrecht is wederom benoemd tot beste Universiteit van Nederland, dankzij haar plek op de internationale ranglijst 'Academic Ranking of World Universities'.¹⁸ Met de

---

¹¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/08/04/een-kinderkamp-vol-covid-wat-zegt-dat-over-school-a4007836>

¹² <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2343731-zorgen-over-opening-scholen-kinderen-van-15-minstens-zo-vatbaar-als-volwassenen>

¹³ <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2343607-zorgen-bij-docenten-over-middelbare-scholieren-zonder-mondkapjes.html>

¹⁴ <https://nos.nl/artikel/2344594-aantal-scholen-wacht-niet-af-en-voert-zelf-mondkapjesplicht-in.html>

¹⁵ <https://nos.nl/artikel/2344594-aantal-scholen-wacht-niet-af-en-voert-zelf-mondkapjesplicht-in.html>

¹⁶ <https://nos.nl/artikel/2344463-vo-raad-verzoekt-met-klem-kijk-nog-eens-naar-de-regels-op-middelbare-scholen.html>

¹⁷ <https://www.nu.nl/utrecht/6069342/umc-utrecht-start-onderzoek-naar-corona-op-middelbare-scholen.html>

¹⁸ <https://indebuurt.nl/utrecht/nieuws/de-universiteit-utrecht-hoort-bij-de-beste-universiteiten-van-de-wereld-159845/>

start van een nieuw studiejaar moesten zowel de Universiteit als de Hogeschool rekening houden met de coronacrisis.

Voor studenten betekende dit dat de Utrechtse Introductie Tijd (UIT), de introductieweek voor studenten, anders is verlopen dan gebruikelijk. Er werden online informatiemarkten gehouden, evenals een pubquiz en feest op afstand. Woordvoerder Jean-Paul Matser: "En de inschrijving is dit jaar gratis, omdat we studenten willen stimuleren om toch mee te doen."¹⁹ Studenten kregen ook weer een introductiegroepje aangewezen waarmee ze op afstand Utrecht konden verkennen. Studentenverenigingen moesten hun introductieprogramma's aanpassen en het onderwijs zal grotendeels online starten.²⁰

Onderwijsinstellingen maken zich toch zorgen dat studenten minder goed kunnen starten aan hun studie. "Door de intreeweeken grotendeels of alleen maar online te doen, komt de binding van deze studenten met hun hogeschool of universiteit in gevaar", zegt LSVb-voorzitter Lyle Muns. "Wij zijn bang dat eenzaamheid op de loer ligt voor deze generatie studenten als er geen fysieke ontmoeting kan plaatsvinden."²¹

---

¹⁹ <https://www.nu.nl/binnenland/6068391/zo-ziet-de-introductieweek-voor-aankomende-studenten-eruit-tijdens-corona.html>

²⁰ <https://www.duic.nl/algemeen/gemeente-utrecht-maakt-afspraken-met-studentenverenigingen-over-de-uit-week-in-coronatijd/>

²¹ <https://www.welingelichtekringen.nl/anp/online-intreeweeken-slecht-voor-binding-met-school>

De gevolgen van de coronacrisis voor jongeren op de arbeidsmarkt

De afgelopen maanden waren op de arbeidsmarkt zowel positieve als minder positieve trends te onderscheiden. De werkloosheid is nog steeds hoger sinds het begin van de coronacrisis, maar de cijfers lijken wel te zijn gestabiliseerd. Specifieke sectoren worden wel harder geraakt dan andere en dit heeft effect op de (jonge) mensen die daar werkzaam zijn. Bovendien bleek dat de coronacrisis heeft gezorgd voor verstoorde arbeidsrelaties, door nieuwe situaties die zich voordoen als gevolg van de coronacrisis.

Ontwikkelingen werkloosheid door de coronacrisis

Uit de cijfers blijkt dat het aantal WW-uitkeringen voor het eerst sinds de coronacrisis stabiliseert. Vooral in de maanden april en mei waren er sterke stijgingen, doordat het voor veel werkgevers financieel niet meer haalbaar was om iedere werknemer in dienst te houden. Inmiddels is duidelijk geworden dat er nagenoeg evenveel WW-uitkeringsgerechtigden zijn in de maand augustus als in de maand juli van dit jaar. Behalve de instroom, is er ook een forse uitstroom (mensen waarvan de WW-uitkeringen is gestopt). Hieruit kunnen we concluderen dat er elke maand nog aanzienlijke hoeveelheden aan WW-aanvragen binnenkomen, landelijk ongeveer 34.800 in juli en augustus, maar omdat de uitstroom ook zo fors is, blijven het aantal WW-uitkeringsgerechtigden in cijfers gelijk. Landelijk steeg het aantal WW-uitkeringen in de maand augustus ten opzichte van de maand juli met 0,1%, terwijl dit in Midden-Utrecht 0,4% was.²²

Voor de jongeren (15-25) brandt er voorzichtig een groen licht. Net als de landelijke ontwikkelingen, geldt voor de jongeren dat het aantal aan WW-uitkeringen stabiliseert. In juli daalde het aantal WW-uitkeringen onder jongeren met een percentage van 9,6%. Dit laatste komt echter doordat jongeren meestal een korte periode WW-uitkering ontvangen, een periode van maximaal 3 maanden. Als we op basis van de cijfers ervan uitgaan dat de meeste WW-toekenningen in april en mei plaatsvonden, kunnen we constateren dat de WW-uitkeringen die in die periode zijn aangevraagd door de jongeren, in de maanden juli en augustus zijn gestopt. Dit betekent dus niet dat de jongeren waarvan de WW-uitkeringen zijn beëindigd weer aan de bak zijn. Werkloosheid blijft een groot probleem, vooral wat betreft bijbaantjes.²³

In een heleboel sectoren is er aanzienlijk minder vraag naar personeel dan voor de coronacrisis. Deze trend zet zich, ruim half jaar sinds het begin van de coronacrisis, helaas

---

²² <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/images/Regionale%20nieuwsflits%20arbeidsmarkt%20Midden-Utrecht.pdf>

²³ <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/arbeidsmarkt/ontwikkelingen/coronacrisis/aantal-ww-uitkeringen-blijft-in-juli-opnieuw-gelijk/>

nog steeds voort. Vooral in de sectoren horeca, uitzendbureaus, commerciële dienstverlening en transport & logistiek zijn veel banen verloren gegaan en worden er geen nieuwe werknemers gevraagd.²⁴ Deze toestand is natuurlijk niet verrassend. Op het moment dat mensen minder gebruik maken van voorzieningen, zoals het openbaar vervoer, is er ook minder werk voor buschauffeurs. Daardoor hoeven er op sommige routes minder bussen ingezet te worden. Tevens is de vermindering van het aantal reizigers een financiële aanslag op de kas van het bedrijf. Hierdoor volgt er ontslag.

Om die reden komt in Utrecht, onder andere, Qbuzz in financiële problemen. Vele bedrijven, zoals Qbuzz, krijgen wel ondersteuning van de overheid, maar zolang de coronacrisis heerst, wordt het voor deze bedrijven met de dag zwaarder. Op een gegeven moment raken de financiële reserves op en worden bedrijven gedwongen om te reorganiseren of failliet te gaan.²⁵ Daarentegen zijn er ook sectoren waar nog personeelstekort is. Onder bijvoorbeeld leerkrachten, ICT'ers, monteurs, accountants, zorgverleners en hoveniers is er nog altijd sprake van een tekort.²⁶

Verstoorde arbeidsrelaties

Sinds de coronacrisis is het algemeen bekend dat er vaker verstoorde arbeidsrelaties ontstaan. Doordat deze crisis nog zo nieuw is, komen veel onvoorziene omstandigheden voor die lastige vraagstukken met zich mee brengen. Een juridisch antwoord op dergelijke vraagstukken is niet altijd met 100% zekerheid te geven. Zo deed de rechtbank een uitspraak over een kwestie waarbij de werkgever een tijdelijke salarisvermindering van 25% invoerde bij zijn werknemers. De werkgever deed dit vanwege de financiële perikelen waar het bedrijf mee te maken had sinds de coronacrisis. Na de crisis zal het ingehouden salaris bij iedereen gecompenseerd worden. Er was dus sprake van het opschorten van een deel van het salaris. Een werknemer ging zich als enige verzetten tegen dit voorstel, waarna de werkgever hem uit het team plaatste en in het verloop dreigde met een officiële waarschuwing.

De rechtbank heeft uiteindelijk geoordeeld dat de werkgever onbehoorlijk heeft gehandeld en dat dit niet te rijmen is met wat van een goed werkgeverschap wordt verwacht.²⁷ De werkgever kan in beginsel het bedrag aan salaris niet zonder instemming van de werknemer eenzijdig verlagen, ondanks de financiële feiten. Om een voorstel voor salarisverlaging, dan wel het opschorten van het salaris, te karakteriseren als een redelijk voorstel, moet de werkgever het belang van deze korting hard kunnen maken. In dat laatste schoot de werkgever tekort. Dat daarbij deze werknemer ook afgestraft werd door hem uit het team

---

²⁴ <https://www.werk.nl/arbeidsmarkt/informatie/arbeidsmarkt/ontwikkelingen/coronacrisis/welke-beroepen-zijn-het-meest-getroffen-door-de-coronacrisis/>

²⁵ <https://www.transport-online.nl/site/117392/qbuzz-waarschuwt-werknemers-minder-vraag-betekent-minder-bussen-en-mensen/>

²⁶ <https://www.werk.nl/arbeidsmarkt/informatie/beroep/kansrijke-en-minder-kansrijke-beroepen/>

²⁷ <https://maxius.nl/burgerlijk-wetboek-boek-7/artikel611>

te zetten, terwijl hij zich beriep op zijn loonrecht in zijn arbeidscontract, acht de rechtbank kwalijk.²⁸

In een andere zaak heeft de rechtbank geoordeeld dat een werknemer in beginsel niet het recht heeft om tijdens de coronacrisis te eisen dat de werkgever akkoord gaat met het voorstel om thuis te werken. Een werkgever heeft de plicht om te zorgen voor een veilige omgeving, waarbij de landelijke coronamaatregelen worden nageleefd. Op het moment dat een werkgever hierin duidelijk tekortschiet, bijvoorbeeld door de afstand tussen de werknemers niet te waarborgen, (zeer) slechte ventilatie te hebben of geen verontreinigingsmiddelen ter beschikking te stellen, kan een werknemer zich verzetten om op locatie het werk uit te voeren. Echter, bij deze rechtszaak voldeed de werkgever hieraan, maar wilde de werknemer niet op kantoor komen op grond van het overheidsadvies om tot 1 september thuis te werken. De rechtbank concludeerde dat de werknemer in haar geval wel verplicht was om naar kantoor te gaan.²⁹

---

²⁸ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2020:3536>

²⁹ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBGEL:2020:2954>

Mensenrechten van LHBTI+personen

Uit de vorige rapportage bleek al dat het relatief goed gaat met de LHBTI+-inwoners van de gemeente Utrecht. Dankzij eerdere ervaring met sociale isolatie bestonden er al heel wat mogelijkheden om elkaar online te vinden. LHBTI+personen die zich in een onveilige thuissituatie bevinden, hebben het naar alle waarschijnlijkheid nog steeds lastig. Deze groep mensen is echter moeilijk te bereiken. Bovendien zorgt het gedeeltelijk stilvallen van de reguliere zorg mogelijk voor problemen of obstakels voor LHBTI+personen.

Stilvallen van reguliere zorg

In het NOS Journaal van zondag 23 augustus werd uitgelicht dat er recent meer amputaties werden verricht bij diabetespatiënten dan normaal.³⁰ In veel gevallen is dit omdat zij niet naar de huisarts hebben gedurfd of omdat reguliere zorg was stilgevallen. Dit roept de vraag op welke gevolgen er nog meer zijn. Welke gevolgen heeft het tijdelijke opheffen van het meer anonieme soa-spreekuur van de GGD tot nu toe gehad? Welke gevolgen zal het verder nog hebben aangezien het nog altijd niet mogelijk is een reguliere soa-testafspraak te maken? Welke gevolgen heeft het uitstellen van ingrepen gehad op transgenderpersonen in een transitieproces?

Afgelaste evenementen

In augustus zou Pride Amsterdam hebben plaatsgevonden. Veel van de activiteiten vonden nu online plaats. Ook was er extra aandacht voor LHBTI+-inclusieve programma's op TV.³¹

Tijdens de Utrechtse Introductie Tijd (UIT) wist LHBTI+-studentenvereniging Anteros zich alsnog te profileren dankzij livestreams vanuit café Bodytalk en het organiseren van een coronaproof wandeling langs zowel historische als hedendaagse LHBTI+-plekken in de stad.³²

In de zomer werd aangekondigd dat het Rainbow Festival in oktober zal plaatsvinden.³³ Tijdens het Coming Out weekend zal worden geprobeerd om de evenementen die tijdens de eerste helft van 2020 moesten worden geannuleerd toch doorgang te laten vinden. Het blijft alsnog lastig om te voorspellen of activiteiten echt in persoon doorgang kunnen vinden, maar het is al een waardevol initiatief.

Hoe belangrijk de grote evenementen ook kunnen zijn voor de gemeenschap, de kleinschalige ontmoetingsbijeenkomsten hebben ook veel te lijden gehad in de coronacrisis en dat is nog steeds het geval. De meerwaarde van deze bijeenkomsten moet niet worden

---

³⁰ <https://nos.nl/artikel/2345159-meer-beenamputaties-brabant-en-limburg-door-lockdown-in-de-zorg.html>

³¹ <https://pride.amsterdam/events/>

³² <https://uhsv-anteros.nl/uit/>

³³ <https://www.duic.nl/cultuur/eerste-editie-utrecht-rainbow-festival-vindt-plaats-in-oktober-we-kunnen-wel-wat-kleur-gebruiken/>

onderschat. Hopelijk zoekt de gemeente ook naar manieren om deze bijeenkomsten te faciliteren, online dan wel in persoon.

Mensenrechten van mensen met een beperking

Als je een beperking hebt, heb je net als ieder ander het recht om zelfstandig aan de samenleving deel te nemen. Nederland heeft op 14 juli 2016 het VN-verdrag CRPD³⁴ geratificeerd en is sindsdien verplicht te garanderen dat mensen met een beperking op voet van gelijkheid al hun mensenrechten kunnen uitoefenen. De grondbeginselen van het mensenrecht voor mensen met een beperking zijn toegankelijkheid, persoonlijke autonomie en volledige participatie.³⁵ Hoewel veel maatregelen de laatste maanden zijn versoepeld, wordt er nog steeds inbreuk gedaan op deze grondbeginselen. De resultaten van meerdere onderzoeken tonen dit aan. Een belangrijk aandachtspunt is dat veel mensen al sinds het begin van de coronacrisis in thuisisolatie zitten of nog steeds in grote mate worden gehinderd in hun dagelijks leven. Dit komt doordat versoepelingen nauwelijks meer vrijheden betekenden voor deze groep mensen, omdat zij tot een risicogroep behoren of nog steeds tegen veel obstakels lopen. Hierdoor kunnen zij nog steeds niet of nauwelijks hun leven weer op gang brengen na de lockdown.

Onderzoeken en aanbevelingen

In de afgelopen maanden zijn er meerdere onderzoeken uitgevoerd naar het effect van de coronacrisis op mensen met een beperking. Meerdere resultaten en aanbevelingen op basis van deze onderzoeken zijn in juli en augustus bekend gemaakt.

Het College voor de Rechten van de Mens heeft verschillende aanbevelingen gedaan. Allereerst stellen zij dat in de huidige situatie te weinig aandacht wordt besteed aan mensen met een ernstige verstandelijke beperking.³⁶ De zorg voor deze groep mensen is de laatste jaren onderhevig geweest aan veel veranderingen, wat een grote impact heeft gehad op het leven van deze mensen. Aangezien deze groep kwetsbaar en sterk afhankelijk is van de zorg, maar tegelijkertijd door hun beperking moeilijk problemen kan aankaarten, is het belangrijk om deze groep veel aandacht te geven. Toch wordt deze groep juist door deze kenmerken vaak over het hoofd gezien. Zodoende roept het College op tot meer onderzoek naar mensen met een ernstige verstandelijke beperking.

Ten tweede heeft het College onderzoek gedaan naar de zelfredzaamheid van Nederlanders.³⁷ Tijdens deze coronacrisis wordt extra beroep gedaan op zelfredzaamheid, maar het is gebleken dat niet iedereen hier even goed toe in staat is. Dit zijn onder andere mensen met een beperking of ouderen. Veel zaken gaan tegenwoordig digitaal, wat specifiek voor deze groepen een obstakel vormt. Bovendien gaat veel correspondentie met de overheid over corona via digitale wegen en komt de 'corona-app' steeds vaker in beeld.

---

³⁴ Convention on the Rights of Persons with Disabilities: <https://mensenrechten.nl/nl/vn-verdrag-handicap>

³⁵ <https://mensenrechten.nl/nl/vn-verdrag-handicap>

³⁶ <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/meer-onderzoek-naar-mensen-met-een-ernstige-verstandelijke-beperking-nodig>

³⁷ <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/nederlanders-over-zelfredzaamheid-en-mensenrechten>

Het College benadrukt daarom het belang om begrijpelijke en vindbare informatie beschikbaar te (blijven) stellen, problemen met zelfredzaamheid in kaart te brengen en hier ondersteuning op maat te bieden. Ook SOLGU heeft haar zorgen geuit over de veelal digitale correspondentie met de overheid. Juist nu is het belangrijk dat iedereen digitaal zelfredzaam is. Zodoende roepen zij op om websites van de overheid beter toegankelijk te maken³⁸.

Tot slot heeft het College in juli aanbevelingen gedaan op basis van de resultaten van het meldpunt 'Goed Toegankelijk'.³⁹ Ze doen de algemene aanbeveling om toegankelijkheid te waarborgen in de coronaprotocollen. Mensen met een beperking ervaren veel problemen met toegankelijkheid in de coronatijd. De versoepeling van de maatregelen betekenen in de praktijk juist extra risico's voor mensen met een beperking. Het College vraagt specifiek aandacht voor het protocol 'Verantwoord Winkelen', omdat toegankelijkheid van goederen en diensten cruciaal is maar juist in deze anderhalvemetersamenleving onder druk staat.

Belangenorganisatie leder(in) heeft in een brief aan de Tweede Kamer gevraagd om aandacht voor de groep mensen met een verhoogd gezondheidsrisico.⁴⁰ Deze groep mensen zit nog steeds in thuisisolatie, ondanks de versoepelingen. leder(in) benadrukt het belang om enerzijds meer kennis te generen over de risico's die deze groep loopt en anderzijds om mogelijkheden te onderzoeken om deze groep mensen ruimte te bieden hun leven zoveel mogelijk weer op te pakken.

Bovendien roept leder(in) samen met andere belangenorganisaties KansPlus en LFB op om mensen met een beperking en hun naasten meer te betrekken in de afspraken rond de coronamaatregelen en versoepelingen daarvan.⁴¹ Dit doen zij op basis van de resultaten van een enquête onder deze groep mensen. Ook hier wordt opgeroepen om tot (versoepeling) van maatregelen te komen, in overleg met de betrokkenen en locatiegericht.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft onderzoek gedaan naar het effect van de coronacrisis op kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt.⁴² De resultaten hebben ook betrekking op mensen met een beperking. Mensen met een beperking hebben namelijk vaak een flexibel contract en werken vaak ook in de sectoren die het meest worden geraakt door de crisis. Van de werknemers met een arbeidsbeperking heeft 15,7 procent een flexibel contract, tegenover 6 procent van het totale aantal werknemers. Het is juist deze groep die het hardst is geraakt door corona en lopen het meest gevaar om hun baan kwijt te raken.

---

³⁸ <https://www.solgu.nl/nieuws/websites-overheid-toegankelijk-deadline-23-september/#more-2207>

³⁹ <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/na-sluiting-meldpunt-goed-toegankelijk-werk-aan-de-winkel>

⁴⁰ <https://iederin.nl/brief-aan-kamer-bied-perspectief-aan-mensen-met-verhoogd-gezondheidsrisico/>

⁴¹ <https://iederin.nl/meer-samenspraak-nodig-over-coronamaatregelen-in-de-gehandicaptenzorg/>

⁴² <https://nos.nl/artikel/2340035-scp-kwetsbare-groepen-op-de-arbeidsmarkt-harder-getroffen-door-corona.html>

Corona-app

In het kader van digitalisering en toegankelijkheid en inclusiviteit van mensen met een beperking, is de mogelijke corona-app een aandachtspunt. Een app als deze moet toegankelijk en begrijpelijk zijn evenals alternatieven bieden voor mensen met een beperking, bijvoorbeeld door een voorlees-optie aan te bieden.⁴³ Het College voor de Rechten van de Mens heeft al eerder het belang van aandacht voor mensen met een beperking benadrukt bij de vormgeving van een dergelijke app.⁴⁴ In het VN-verdrag is opgenomen dat aanbieders van de app en de regering rekening moeten houden met de verschillende communicatievoorkeuren van mensen met een beperking. Dit geldt niet alleen voor het gebruik ervan, maar ook voor de informatie over deze app. De corona-app wordt regelmatig genoemd als volgende stap in de coronacrisis en daarom is het belangrijk om mensen met een beperking te betrekken in deze fase, aangezien het een reden tot zorgen kan zijn.

Geen dor hout

De beweging van #geendorhout laat zien dat veel mensen met een beperking zich niet serieus genomen voelen in het huidige coronadebat. Begin augustus werd #geendorhout trending op veel sociale media, waarbij mensen behorende tot risicogroepen hun foto en verhaal deelden.⁴⁵ De aanleiding was een opmerking bij radiozender BNR waarin werd gesteld dat het coronavirus voornamelijk het 'dorre hout' uit de samenleving haalt. Zodoende moesten andere mensen zich niet te veel opofferen om hen te beschermen. Deze uitspraak stuitte op veel weerstand. Dat deze hashtag veel aanhang kreeg, is een belangrijk teken dat deze groep mensen zich niet voldoende gehoord of gewaardeerd voelt. Mensen met een beperking maken een significant deel uit van deze groep. Door hun gezicht en persoonlijke verhaal te delen op sociale media, proberen zij hun persoonlijke verhaal te delen en kenbaar te maken dat zij ook meetellen. Ook zij hebben recht op gezondheid en een veilig leven als andere mensen. Dat zij de noodzaak voelen om dit kenbaar te moeten maken, is natuurlijk een kwalijke kwestie. Hier ligt de verplichting van de overheid om het huidige coronadebat bij te stellen en kwetsbaren actief te betrekken in de vorming van coronamaatregelen.

---

⁴³ <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2341813-corona-app-is-bijna-af-en-wordt-nu-getest-ook-door-blinden-en-slechtzienden>

⁴⁴ <https://mensenrechten.nl/nl/nieuws/college-voor-de-rechten-van-de-mens-adviseert-over-randvoorwaarden-corona-apps>

⁴⁵ https://www.nrc.nl/nieuws/2020/08/13/zij-geven-de-risicogroep-een-gezicht-a4008763?fbclid=IwAR1HG-bR2PXS1l2v_TXOvF_fgUWcYquao8vgN3lIfxJjz_mxQxiulHQzpw